

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมในประเทศไทย กรณีศึกษา นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา¹

The Potential Of Cultural World Heritage Tourism Site In Thailand: A Case Study Of The Historic City Of Ayutthaya

วิภาดา เถาธรรมพิทักษ์² และ เทิดชัย ช่วยบำรุง³

Wipada Thaothampitak and Therdchai Choibamroong

Received: October 17, 2018

Revised: January 30, 2019

Accepted: February 11, 2019

บทคัดย่อ

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้คือ ปัจจัยสำคัญในการพิจารณาและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรม นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และศึกษาศักยภาพในแต่ละด้านของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่มีต่อการแนะนำผู้อื่น การสำรวจรวบรวมผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 412 คน ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาเยือนนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและพักค้างคืนอย่างน้อยหนึ่งคืน ผลการวิจัยใช้สถิติพรรณนา โดยบ่งชี้ว่าศักยภาพในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและด้านความเป็นเอกลักษณ์อยู่ในระดับสูงสุด คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อศักยภาพในแต่ละด้านที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ต่างกันส่งผลให้มุมมองที่มีต่อศักยภาพต่างกัน นอกจากนี้การวิเคราะห์สมการถดถอยบ่งชี้ว่าศักยภาพในด้านความเป็นเอกลักษณ์และสุนทรียภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการทำนายต่อการแนะนำผู้อื่นให้

มาเยือนนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นองค์ความรู้สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดและวางแผนนโยบายการพัฒนาศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

คำสำคัญ : ศักยภาพ / แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก / นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา / การแนะนำผู้อื่น

Abstract

The potential attributes of tourism destination have been attracting tourists from around the world to visit that place especially the cultural world heritage tourism site. There are also key factors for considering and developing to improve tourism destination. The main objectives of this study consist of studied the potential of the Historic City of Ayutthaya, where is cultural world heritage tourism site in Thailand and studied the potential attributes of the Historic City of Ayutthaya on the suggestion to the others. The survey data was collected from 412 respondents who were foreign tourists and stayed in Ayutthaya at least a night. The

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "กระบวนการการสร้างแบรนด์ของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา" หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

³ อาจารย์ประจำ คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

results analyzed using descriptive statistic indicated that the most potential attributes were the value of destination and the uniqueness, the differences of demographic characteristics of respondents led to different opinions on the potential attributes, and different behavioristic tourists led to different aspects on potential attributes. In addition, the ordinary least squares regression indicated that the uniqueness and Aesthetics tended to associate positively with the suggestion to the other for visiting The Historic City of Ayutthaya. The implication of this study was used to be the knowledge base for stakeholders in determining and planning development issues on the potential of the Historic City of Ayutthaya.

Keywords: Potential / World heritage tourism destination / The Historic City of Ayutthaya / Suggest to others

บทนำ

การท่องเที่ยว นับเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การท่องเที่ยว นำรายได้เข้าประเทศเป็นมูลค่ามหาศาลติดต่อกันมาเป็นเวลานานหลายปี รายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยว นั้นมีมูลค่าเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในปี 2560 สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยกว่า 2.76 ล้านล้านบาท และคิดเป็นสัดส่วน 20% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยแบ่งเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ 1.8 ล้านล้านบาท และรายได้จากตลาดคนไทยท่องเที่ยวในประเทศ 9.5 แสนล้านบาท (ประชาชาติ: 2560, ออนไลน์) นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังส่งผลให้ธุรกิจการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องขยายตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ อาทิ โรงแรมและที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น ธุรกิจต่าง ๆ ดังกล่าวยังคงได้รับความนิยมและมีการแข่งขันสูง ก่อให้เกิดการจ้างงานและยังเป็นกลไกที่สำคัญในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

แนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดกระแสมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และเอกลักษณ์ของชุมชนหรือสถานที่นั้น ๆ จากประสบการณ์

ตรงหรือร่วมสร้างประสบการณ์ดี ๆ กับเจ้าของวัฒนธรรมหรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ทั้งจากการพูดคุย ทดลองทำ และการใช้ชีวิตร่วมกัน ทำให้การท่องเที่ยวลักษณะนี้จำเป็นต้องผสมผสานองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเข้ากับวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามที่ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) (กองประสานการลงทูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย: 2557, ออนไลน์)

รูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ คือ การไปเยือนแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นโบราณสถาน ไม่ว่าจะเป็งานด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม หรือแหล่งโบราณคดีตามสภาพธรรมชาติ เช่น ถ้ำที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย กลุ่มอาคารที่แยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันอันมีความเป็นเอกลักษณ์ หรือแหล่งสถานที่สำคัญอันอาจเป็นผลงานฝีมือมนุษย์ หรือเป็นผลงานร่วมกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่งสถานที่เหล่านี้มีคุณค่าความล้ำเลิศทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ มานุษยวิทยา หรือสุนทรียศาสตร์ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556)

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ระบุข้อมูลแหล่งมรดกโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 - 2560 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2561) มีการประกาศขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกโลกทั้งหมด 1,092 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศต่าง ๆ 167 ประเทศ โดยแบ่งได้เป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมจำนวน 845 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 77.38 ของแหล่งมรดกโลกทั้งหมด แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ จำนวน 209 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.14 ของแหล่งมรดกโลกทั้งหมด และเป็นแหล่งมรดกโลกแบบผสม (ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม) จำนวน 38 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.48 ของแหล่งมรดกโลกทั้งหมด (UNESCO, 2018) ประเทศไทยมีแหล่งมรดกโลกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว 5 แห่ง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม 3 แห่ง อันได้แก่ 1) เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร 2) นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และ 3) แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง และแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ 2 แห่ง ได้แก่ 1) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และ 2) ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่

นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นโบราณสถานที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทั้งด้านกายภาพ ประวัติศาสตร์ และอารยธรรม ซึ่งยากที่จะหาค้นหาโบราณใดเทียบได้ อีกทั้งยังเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความนิยมและสนใจที่จะเดินทางมาเยี่ยมชมและศึกษาประวัติ ความเป็นมา และเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในอดีต รวมทั้งต้องการมาสัมผัสสถานที่ที่มีความเป็นของแท้ดั้งเดิม และมีเอกลักษณ์อันโดดเด่นระดับสากล ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพื่อรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์และความเป็นมาของเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย นอกจากนี้ ยังจำเป็นที่จะต้องศึกษาความเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนโดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม การรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและการจดจำเรื่องราวที่มีต่อนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่จะเดินทางมาเยือนนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา สืบเนื่องมาจากความพร้อมและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมุมมองจากนักท่องเที่ยวจะสามารถสะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งชัดเจนกว่ามุมมองที่เกิดจากการประเมินศักยภาพโดยหน่วยงานภายในหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพียงทางเดียวเท่านั้น

จากสถานการณ์และเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในประเทศไทย โดยเลือกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นกรณีศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะประโยชน์ต่อภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกที่จะสามารถนำผลการศึกษาไปเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาของแหล่งท่องเที่ยวโดยภาคีที่เกี่ยวข้อง และใช้ในการกำหนดแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในประเทศไทยให้สอดคล้องกับความต้องการและรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในประเทศไทยมากขึ้น พร้อมทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมในการประเมินความพร้อมในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาเยือน จนพัฒนาไปเป็นนโยบายทั้ง

ในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง และในระดับประเทศที่จะสามารถวางแผนทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้ทั่วโลกได้รับรู้อย่างกว้างขวาง

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก

แหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมมีหลายประเภท เช่น แหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่มีรูปแบบเฉพาะ ท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต การแต่งงาน ศิลปะ หัตถกรรม ตลอดจนแหล่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจ ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมเป็นพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมเป็นทรัพย์สินสมบัติที่สำคัญและมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวการจัดการกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกให้กับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเสมอภาคเท่ากับนักท่องเที่ยว การจัดการเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมต้องส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายทรัพยากรและก่อให้เกิดผลเสียหายในอนาคตหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวควรยอมรับสภาพธรรมชาติและลักษณะของสถานที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งเดิมของกิจกรรมหรือการพัฒนา และความกลมเกลียวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวต้องเกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นและสถานที่ท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต้องไม่ทำลายซึ่งเป็นหลักในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Inskeep, 1991)

สำหรับงานวิจัยนี้ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวนั้นว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปเยือนหรือไม่ สำหรับงานวิจัยนี้หมายถึง ศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จึงหมายรวมถึง คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความเป็นเอกลักษณ์ ความเป็นดั้งเดิม การมีชื่อเสียงและการยอมรับ สุนทรียภาพของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก

การวิจัยครั้งนี้ การเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวจะ

ต้องมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ จำนวน 7 ด้าน ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและต้องการที่จะมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว ตามแนวคิดของนักวิจัยหลายคน ขึ้นอยู่กับปัจจัยและบริบทของแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย 1) ศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นมาที่ยาวนานและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557) 2) ศักยภาพด้านความเป็นเอกลักษณ์ ที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์และทรงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว (สถาบันราชภัฏ, 2543; บริษัท เทสโก้ จำกัด และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, 2545) 3) ศักยภาพด้านความเป็นดั้งเดิม ที่สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่งในอดีต มีโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่หายาก และวิถีชีวิตของผู้คนในแหล่งท่องเที่ยวสมัยนั้น (จิตตินันท์ ติกุล, สฤณี ศรีขาว, พิฑูล ปรปฐวี, จุไรรัตน์ วิสัยดี, และ สุวรรณิ แพงดาวงษ์, 2550) 4) ศักยภาพด้านการมีชื่อเสียงและการยอมรับ ซึ่งสะท้อนถึงความมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี, 2550) 5) ศักยภาพด้านสุนทรียภาพ ที่สะท้อนถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจและบรรยากาศเอื้ออำนวย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2547) 6) ศักยภาพด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ที่สะท้อนถึงสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมเสริมต่าง ๆ ภายในสถานที่ การสื่อความหมายที่ชัดเจน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความสะอาดและความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ (Mill, & Morrison, 1992, Goeldner, & Ritchie, 1995; กฤษณา วัฒนศิริ และคณะ, 2550) และ 7) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ที่สะท้อนถึงคุณค่าของเงินที่จ่ายไปในการเยือนแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว (นงลักษณ์ จันทาภากุล และ นรินทร์ สังข์รักษา, 2556; ปิยะพงศ์ มั่นกลิ่น, 2554; กรมการท่องเที่ยว, 2557) นอกจากนี้ การสร้างศักยภาพให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นการกำกับดูแลแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ล้วนมีเป้าหมายเพื่อการเติบโตและให้สามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืน การสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเกิดความภาคภูมิใจจึงมีความสำคัญ เพราะความภาคภูมิใจจะส่งผลต่อการท่องเที่ยวซ้ำและการแนะนำบอกต่อแก่ผู้อื่นให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งองค์การที่มีความสำคัญต่อการสร้างความภาคภูมิใจจะได้รับประโยชน์ (Kozak & Decrop, 2009) จากองค์ประกอบของการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 ด้าน ผู้วิจัยจึงกำหนดศักยภาพทั้ง 7 ด้านใน

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กับเมืองหลวงของประเทศไทย จึงทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสนใจศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาค้างคืนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มของนักท่องเที่ยว (Tourist) อย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงผู้มาเยือนเท่านั้น (Visitor)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการทำนายของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่มีผลต่อการแนะนำผู้อื่นในการมาเยือนนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

เครื่องมือวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ในปี 2560 จำนวน 1,491,474 คน จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด 2,537,965 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 58.77 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา, 2561) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน โดยการใช้สูตรของ Yamane (1967) ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คลาดเคลื่อนเท่ากับร้อยละ 5 ใช้เทคนิคการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (non-probability sampling) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ เจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยมีระยะเวลาทำนองอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างน้อย 1 วัน (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา, 2561)

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ณ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และบริเวณพื้นที่โดยรอบของอุทยาน

ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการถอดรหัสและวิเคราะห์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ ประกอบด้วย 1) สถิติพรรณนา (descriptive statistics) เป็นสถิติสำหรับอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ใช้วิเคราะห์พฤติกรรมและคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) ใช้อธิบายระดับศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ทั้งในภาพรวมและรายด้าน 2) สถิติอนุมานหรือสถิติขั้นสูง (inferential statistics) เป็นสถิติที่ใช้เพื่อนำผลสรุปที่คำนวณได้จากการสุ่มตัวอย่างไปอธิบายหรือสรุปลักษณะของประชากรทั้งหมด ซึ่ง Independent sample t-test ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงกลุ่มกับตัวแปรเชิงปริมาณหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มตัวอย่างที่อิสระจากกัน โดยตัวแปรต้นเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มหรือตัวแปรเชิงคุณภาพ ส่วนตัวแปรที่ต้องการทดสอบเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ในขณะที่ One-way ANOVA เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงกลุ่มกับตัวแปรเชิงปริมาณหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ 3 กลุ่มตัวอย่างขึ้นไป เพื่อคำนวณค่า F-test รวมไปถึงการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference) ระหว่างกลุ่มที่มีผลต่อตัวแปรตาม นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Linear Regression) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยใช้แนวคิดและข้อสมมติฐานของกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS) เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นความสัมพันธ์ในเชิงตรรกะ โดยการใช้เครื่องมือวัดจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ในส่วนของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 20 ข้อ คะแนนเป็นมาตรวัดประมาณค่า (Likert Scale) ใช้เกณฑ์การแปลความตามค่าเฉลี่ยของการให้คะแนน โดยค่าเฉลี่ยคะแนน ระดับ 4.21 – 5.00 หมายถึง มีศักยภาพมากที่สุด ระดับ 3.41 – 4.20 หมายถึง มีศักยภาพมาก ระดับ 2.61 – 3.40 หมายถึง มีศักยภาพปานกลาง ระดับ 1.81 – 2.60 หมายถึง มีศักยภาพน้อย และระดับ 1.00 – 1.80 หมายถึง มีศักยภาพน้อยที่สุด นอกจากนี้ ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ

สมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ศาสนา ภูมิลำเนา และข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง ประเภทของนักท่องเที่ยว และประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 412 คน ข้อมูลคุณลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ศาสนา และภูมิลำเนา มีรายละเอียดดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.7 ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.3 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 – 34 ปี (ร้อยละ 45.4) เป็นคนโสด (ร้อยละ 59.0) มีการศึกษาอยู่ในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 45.1) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท (ร้อยละ 26.5) สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ระบุรายได้ (ร้อยละ 53.4) เป็นกลุ่มที่ไม่นับถือศาสนาใด (ร้อยละ 48.8) และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในทวีปยุโรป (ร้อยละ 79.1)

นอกจากนี้ ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง ที่แสดงถึงจุดมุ่งหมายของนักท่องเที่ยวแต่ละคนที่เดินทางมาเยือนนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ประเภทของนักท่องเที่ยวที่บ่งชี้ถึงรูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท ได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ นักท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศึกษาที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ วิจัย ดูงาน ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นักท่องเที่ยวแบบนันทนาการที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเพลิดเพลิน กิจกรรม การแข่งขันต่าง ๆ นักท่องเที่ยวชอบการผจญภัยที่ชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวที่มีความท้าทายและน่าค้นหา นักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ที่ชื่นชอบการสัมผัสกับประสบการณ์จริงตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวแบบปลีกตัวหาความเพลิดเพลินที่ชื่นชอบและพยายามที่จะปลีกตัว เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อลืมความคุ้นเคยและจำในชีวิตประจำวัน อีกทั้งประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่แสดงถึงลักษณะและรูปแบบเฉพาะกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันได้แก่ นักท่องเที่ยวตามแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรมที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรม มี

ความสนใจที่จะเรียนรู้ศึกษาวัฒนธรรมต่าง ๆ จากแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีความดึงดูดโดยมีพฤติกรรมที่จะพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นระยะเวลา นาน นักท่องเที่ยวตามแรงบันดาลใจทางวัฒนธรรมที่ถูกดึงดูดใจด้วยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง

ๆ เมื่อเยี่ยมชมแล้วนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีโอกาสที่จะเดินทางกลับมาอีกครั้ง และนักท่องเที่ยวตามแรงดึงดูดทางวัฒนธรรมที่สนใจเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่าการพักอาศัย โดยได้แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความถี่และร้อยละของลักษณะทางพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (n=412)

คุณลักษณะทางพฤติกรรม	สถิติพรรณนา ความถี่ (ร้อยละ)
วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง	ท่องเที่ยวสถานที่ทางประวัติศาสตร์ 290 (70.4) ไหว้พระ เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 5 (1.2) รับรู้ว่าเป็นแหล่งมรดกโลก จึงต้องการมาสัมผัสด้วยตนเอง 104 (25.2) เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมทัวร์ที่บริษัททัวร์จัดให้ 7 (1.7) อื่น ๆ 6 (1.5)
ประเภทของนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 125 (30.3) นักท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา 9 (2.2) นักท่องเที่ยวแบบนันทนาการ 59 (14.3) นักท่องเที่ยวชอบการผจญภัย 104 (25.2) นักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ 85 (20.6) นักท่องเที่ยวแบบปลื้กตัวหาความเพลิดเพลิน 28 (6.8) อื่น ๆ 2 (0.5)
ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	นักท่องเที่ยวตามแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรม 125 (30.3) นักท่องเที่ยวตามแรงบันดาลใจทางวัฒนธรรม 164 (39.8) นักท่องเที่ยวตามแรงดึงดูดทางวัฒนธรรม 123 (29.9)

ศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

ในตารางที่ 2 แสดงถึงระดับของศักยภาพในแต่ละด้านของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยมีศักยภาพในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.31) และด้านความเป็นเอกลักษณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.26) อยู่ในระดับสูงที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เดินทางมาเยือนเป็นอย่างมาก นักท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสและรับรู้กับประวัติ ความเป็นมาที่ยาวนานและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคนไทยทั้งประเทศ ไม่เพียงแต่คนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเท่านั้น เนื่องด้วยความเป็นราชธานีเก่าของไทยที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากกว่าหลายร้อยปี ในขณะที่ศักยภาพที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีชื่อเสียงและการยอมรับ (ค่าเฉลี่ย 4.12) ด้านสุนทรียภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.10) ด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้านความเป็นดั้งเดิม (ค่าเฉลี่ย 3.73) และด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.60) ตามลำดับ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่

เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวมรดกแห่งนี้ อย่างไรก็ตาม ศักยภาพบางด้านของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แม้จะจัดอยู่ในระดับมาก แต่ก็ควรมีการพัฒนาและเพิ่มระดับศักยภาพให้สูงมากยิ่งขึ้น อาทิ ศักยภาพด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้าน ผู้วิจัยยังทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างศักยภาพในแต่ละด้านของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ที่มีต่อกัน และความสัมพันธ์ที่มีต่อการแนะนำผู้อื่นอีกด้วย ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3 โดยศักยภาพแต่ละด้านของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยามีความสัมพันธ์กันทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทย มีความสำคัญทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ด้านความเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงโบราณสถานที่ยังคงคุณค่าและมีเอกลักษณ์อันโดดเด่นด้านความเป็นดั้งเดิมที่แสดงถึงสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยนั้น มีร่องรอยที่แสดงถึงความเจริญ

รุ่งเรืองและงดงามในอดีต รวมทั้งมีโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่หายาก ด้านการมีชื่อเสียงและการยอมรับที่แสดงถึงโบราณสถานที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ด้านสุนทรียภาพที่แสดงถึงสถานที่ที่มีบรรยากาศเงียบสงบ และมีความน่าสนใจ ด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่แสดงถึงการมีกิจกรรมเสริมต่าง ๆ ภายในสถานที่ มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีการสื่อความหมายที่ชัดเจน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความสะดวกในการ

เข้าถึงสถานที่ และมีความสะอาด ด้านการบริหารจัดการที่แสดงถึงความคุ้มค่าของเงินที่จ่ายไปและการบริหารจัดการที่ดี อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์ต่อการแนะนำผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย เป็นการสะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ที่จะส่งผลและความเกี่ยวข้องต่อการแนะนำต่อของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเยี่ยมชมนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

ศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	\bar{x}	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	4.31	.56112	มากที่สุด
2. ด้านความเป็นเอกลักษณ์	4.26	.65668	มากที่สุด
3. ด้านความเป็นดั้งเดิม	3.73	.65803	มาก
4. ด้านการมีชื่อเสียงและการยอมรับ	4.12	.60874	มาก
5. ด้านสุนทรียภาพ	4.10	.69043	มาก
6. ด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว	3.60	.59235	มาก
7. ด้านการบริหารจัดการ	3.74	.68479	มาก

ตารางที่ 3 แสดงภาพรวมความสัมพันธ์ทางสถิติของตัวแปรศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและการแนะนำผู้อื่น

ศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	1	2	3	4	5	6	7
1. ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว							
2. ด้านความเป็นเอกลักษณ์	.522**						
3. ด้านความเป็นดั้งเดิม	.328**	.397**					
4. ด้านการมีชื่อเสียงและการยอมรับ	.459**	.448**	.363**				
5. ด้านสุนทรียภาพ	.309**	.346**	.391**	.487**			
6. ด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว	.254**	.218**	.384**	.365**	.446**		
7. ด้านการบริหารจัดการ	.248**	.327**	.321**	.310**	.395**	.519**	
การแนะนำผู้อื่น	.215**	.234**	.099*	.178**	.223**	.103*	.176**

หมายเหตุ: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, 1 = ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว, 2 = ด้านความเป็นเอกลักษณ์, 3 = ด้านความเป็นดั้งเดิม, 4 = ด้านการมีชื่อเสียงและการยอมรับ, 5 = ด้านสุนทรียภาพ, 6 = ด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว, 7 = ด้านการบริหารจัดการ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น (คุณลักษณะของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) และตัวแปรตาม (การแนะนำผู้อื่นหรือการบอกต่อ) โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ พบว่า ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลต่อการแนะนำผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.138$, P-Value = .016) แสดงถึงนักท่องเที่ยวตามแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรมมีความสนใจและชื่นชอบการท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกเป็นอย่างมาก โดยมุ่งหวังที่จะแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้เดินทางมาสัมผัสกับสุนทรียภาพและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาแห่งนี้ ศักยภาพด้านความเป็นเอกลักษณ์ เป็นปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการแนะนำผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .140$, P-Value = .038) แสดงถึงนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อความเป็นเอกลักษณ์ของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่จะทำให้เกิดการ

แนะนำผู้อื่นหรือการบอกต่อ เพื่อดึงดูดให้ผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารความมีเอกลักษณ์ เกิดความสนใจและเดินทางมาเยือนหรือท่องเที่ยววนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ ศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ด้านสุนทรียภาพ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการแนะนำผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .159$, P-Value = .012) แสดงถึงการสัมผัสความสุนทรียภาพของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการแนะนำหรือการบอกต่อ นับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมการเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชมนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับปัญหาที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity Problem) ซึ่งจะส่งผลให้ผลของการวิจัยเกิดการเอนเอียงได้ ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบค่าการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (VIF) ซึ่งพบว่า ไม่มีตัวแปรใดที่มีค่าเกินกว่าที่กำหนด จึงทำให้สามารถมั่นใจในผลการวิเคราะห์ได้ว่า มีความน่าเชื่อถือเพียงพอต่อการสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนต่อไป ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยระหว่างคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาต่อการแนะนำผู้อื่น

ตัวแปรต้น: คุณลักษณะของนักท่องเที่ยว ศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	ตัวแปรตาม: การแนะนำผู้อื่น					
	Model 1			Model 2		
	β	Std. Error	VIF	β	Std. Error	VIF
เพศ	-.153	.088	1.095			
อายุ	-.043	.090	1.477			
สถานภาพสมรส	.013	.059	1.037			
ระดับการศึกษา	.017	.017	1.106			
อาชีพ	.014	.050	1.043			
ภูมิลำเนา	.053	.053	1.045			
รายได้	-.014	.041	1.501			
วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง	-.052	.044	1.079			
ประเภทของนักท่องเที่ยว	-.050	.026	1.117			
ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	-.138*	.057	1.078			
ศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว				.140	.076	1.524
ศักยภาพด้านความเป็นเอกลักษณ์				.140*	.067	1.629
ศักยภาพด้านความเป็นดั้งเดิม				-.066	.062	1.401
ศักยภาพด้านการมีชื่อเสียงและการยอมรับ				.012	.073	1.631
ศักยภาพด้านสุนทรียภาพ				.159*	.063	1.569
ศักยภาพด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว				-.056	.074	1.613
ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ				.095	.062	1.502
R-Square	.066			.093		
No.	412					

หมายเหตุ: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติที่แสดงให้เห็นถึงบริบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสำหรับศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นมุมมองที่นักท่องเที่ยวต่างชาติมีต่อแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกแห่งนี้ ผู้วิจัยยังได้เก็บรวบรวมข้อเสนอแนะจากการเก็บแบบสอบถาม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไปในการพัฒนาศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอาจมีประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากการวิเคราะห์ในการศึกษารั้งนี้ โดยพบว่า นักท่องเที่ยวบางส่วนเสนอแนะการอนุรักษ์โบราณสถานของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศไทย เนื่องด้วยการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนส่งผลโดยตรงต่อแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความเสื่อมโทรม และการทำลายร่องรอยแห่งความเป็นมรดกโลก รัฐบาลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องปกป้องแหล่งมรดกโลกแห่งนี้ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้ ควรมีการรักษาความเป็นมรดกโลกไว้ให้คงอยู่เพื่อคนรุ่นหลังตลอดไป นอกจากนี้ ควรมีการเพิ่มข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยเสนอว่า ควรมีการเพิ่มเติมข้อมูลที่เป็นสากลสำหรับโบราณสถานต่าง ๆ เพื่อเป็นการช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ความสำคัญของประวัติศาสตร์และความหมายที่แท้จริง อีกทั้งควรมีข้อมูลและรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวตามโรงแรมและที่พักอย่างครอบคลุมเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถหาข้อมูลและวางแผนการท่องเที่ยวได้สะดวกยิ่งขึ้น อีกทั้งควรมีการเตรียมการโครงสร้างพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น อาทิ จำนวนห้องน้ำสาธารณะที่ครอบคลุมทั่วบริเวณนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและโบราณสถานโดยรอบ ระบบการขนส่งสาธารณะที่มีมาตรฐานและทั่วถึง จำนวนห้องพักที่สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้ในช่วงเทศกาลสำคัญต่าง ๆ

สรุปและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ของการศึกษารั้งนี้คือ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่มีผลต่อการแนะนำผู้อื่น ผลการวิจัยได้สนับสนุนทางสถิติว่า นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยามีศักยภาพในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและความเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมแห่งนี้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่

มีความสนใจและชื่นชอบด้านวัฒนธรรมอยู่แล้ว ยังมีความสนใจที่จะสัมผัสและเรียนรู้วัฒนธรรมของคนชาติอื่นที่มีความแปลกใหม่และหลากหลาย นอกจากนี้ ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งชี้วัดต่อการแนะนำผู้อื่นให้มาเยือนนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen & Chen (2010) ที่อ้างถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีผลต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก ลักษณะและรูปแบบของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบตามแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรมที่มีความชื่นชอบเป็นอย่างยิ่งต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนในชาตินั้นหรือในยุคสมัยนั้น ความประทับใจที่เกิดขึ้นส่งผลให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความภาคภูมิใจและสนองตอบด้วยการแนะนำต่อผู้อื่นที่อยู่ใกล้หรืออาศัยสื่อสังคมออนไลน์ในการพรรณนาความประทับใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว จนเกิดการแพร่ขยายข้อมูลไปยังส่วนต่าง ๆ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ความมีสุนทรียภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างชัดเจน นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ให้ความสนใจและพำนักอาศัยในพื้นที่เป็นระยะเวลาที่นานกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น เพื่อที่จะสัมผัสกับความเป็นเอกลักษณ์และความมีสุนทรียภาพของนครประวัติศาสตร์มรดกโลกแห่งนี้ จึงควรที่จะทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เพื่อที่จะรักษาจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพให้มาเยี่ยมชมนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการวางแผนนโยบายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ นอกจากนี้ ควรให้ภาคีทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาในแต่ละด้านอีกด้วย

สำหรับศักยภาพของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยบ่งชี้ว่า ศักยภาพในด้านความเป็นเอกลักษณ์และความมีสุนทรียภาพมีผลทำให้เกิดการแนะนำและบอกต่อผู้อื่นให้มาเยี่ยมชมนแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมแห่งนี้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราบุษ โสภา และคณะ (2554) โดยบ่งชี้ถึงศักยภาพที่อยู่ในระดับมากของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แสดงถึงความมีคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและความน่าสนใจที่มากกว่าเมื่อมีการเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น จึงควรมีการส่งเสริม

และประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การสื่อสารไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด มีการนโยบายที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายของแหล่งท่องเที่ยว และพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดในการสร้างภาพลักษณ์ที่เด่นชัดและง่ายต่อการจดจำมากที่สุดเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ศักยภาพในด้านอื่น ๆ ก็ควรมีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้หลากหลายกลุ่มมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาจนสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาลท่องเที่ยว

สำหรับข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้ คือ มีระยะเวลาจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงทำให้ไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาเยี่ยมชมนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จัดการเดินทางด้วยตนเอง ทำให้ผลการวิจัยไม่

ครอบคลุมสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพร้อมกับบริษัทนำเที่ยวมากนัก

ผลการวิจัยในครั้งนี้มุ่งหวังให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา สามารถนำผลการวิจัยข้างต้นไปพิจารณาในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพหรือการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงและเกิดองค์ความรู้ที่ผ่านการศึกษาวิจัยอย่างมีระบบ ผู้วิจัยยังมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งให้ภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการ ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งนำผลการวิจัยข้างต้นเป็นฐานข้อมูลที่จะใช้ในการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมแหล่งอื่น อีกทั้งควรมีการศึกษาประเด็นทางการตลาดเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมกลยุทธ์ด้านการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรม เช่น การสร้างแบรนด์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรมมิ่งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำหรับข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กฤษฎา พิณศรีและคณะ. (2550). ศักยภาพแหล่งโบราณสถานวัฒนธรรมล้านช้างในอีสานใต้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

กองประสานการลงทุน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2557). ข่าวสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2561, จาก <http://tourisminvest.tat.or.th/ctbookth/#5/z>

จิตตินันท์ ดิกุล, สถษดี ศรีขาว, พิกุลปรับศรี, จุไรรัตน์ วิสัยดี และ สุวรรณิ แพงดาวงษ์. (2550). โครงการศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้.

จิราณัฐ โสภา, จิราพร สุวรรณเกษม, รัญจวน ประวัติเมือง, พิมพ์วี ทหารแก้ว, ญัฐปรีญา โพธิ์พันธ์, ชุตินาจักรจรัส, กาญจนรัตน์ รัตนสนธิ. (2554). การศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก กรณีศึกษา: อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-

- กำแพงเพชร เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นงลักษณ์ จันทาภากุล, และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2556). การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี. *วารสารวิทยบริการ*. 28(2) (เมษายน-มิถุนายน 2556).
- บริษัท เทสโก้ จำกัด และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2545). *รายงานฉบับสมบูรณ์แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา บูริรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ประชาชาติ. (2560). *จับตา ! ท่องเที่ยวไทยปี"61 ททท. ตั้งเป้ากวาดรายได้รวม 3.1 ล้านล้าน*. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-95937>
- ปิยะพงศ์ มั่นกลิ่น. (2554). *ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรีเพื่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2550). *ผลกระทบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม*. *จุลสารการท่องเที่ยว*.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). *ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์คุ้มครองแหล่งมรดกโลก เล่มที่ 1*
- ความรู้เกี่ยวกับอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก*. กรุงเทพฯ: โมโนกราฟ สตูดิโอ.
- อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. (2561). *เอกสารรวบรวมสถิตินักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ ปิงปประมาณ 2560*.
- Inskeep, E. (1991). *Tourism Planning: An integrated and sustainable development approach*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Kozak, M., & Decrop, A. (2009). *Handbook of tourist behavior: theory and practice*. New York: Routledge.
- McIntosh, R. W., Goeldner, C. R., & Ritchie, J. R. B. (1995). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies* (7th ed.). New York: Wiley.
- Mill, R. C. & Morrison, A. M. (1992). *The tourism system: an introductory text*. Prentice Hall International: Englewood Cliffs, New Jersey, USA.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2018). *World Heritage List Statistics*. Retrieved August 28, 2018, from <http://whc.unesco.org/en/list/stat%20-%20s1>
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis* (2nd Ed). New York: Harper and Row.